

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 19.

Lördagen den 31 Maj

1845.

Den nya kyrkan.

Under denna benämning bilda sig snart sagdt med hvarje dag flera katolska församlingar, som wägra att erkänna den Romerska hierarchiens suprematie. Den heliga rocken, af Biskop Arnoldi ämnad till den widsepliga trons och den blinda lydnadens talisman, har i stället blifwit en reformens häfstång, som redan beröfwat den Romerska stolen mångt stöd och dagligen hotar att beröfwa den ännu flera. Mer än ett symtom bådär en swår kris inom den andeliga stat, som Hildebrands snulle för åtta århundraden sedan skapat, och som Loyolas ande i trenne sekler uppehållit. I Konges och Czektis kraftfulla tillgöranden ser mången förebud till Jesuismens fall, Vatikanens kullstörtande och nya religiösa skapelsers uppkomst både på denna och på andra sidan Alperna. Men de nykatolska församlingar, som i närwarande ögonblick hålla på att utbilda sig, tillhöra mera framtiden och tyckas derföre mindre wara föremål för den närwarandes granskning. Wi wända derföre våra blickar från detta religiösa fenomen inom den katolska werlden till ett annat, i wißt fall likartadt, inom den protestantiska, hwilket ligger öf närmare, och hvars religiösa utveckling redan konsoliderat sig i en beständ form. Äfwen protestantismen har sin nya kyrka, som, åtminstone hwad dess dogmer beträffar, wida mer än den nykatolska gör skäl för denna benämning. Detta religiösa samsund har redan mer än ett halft sekel existerat inom flera protestantiska länder. I några stater har det egna tempel, egna prester, egen liturgi, egna undervisningsböcker m. m. Inom andra hafwa dess läror i många fall så sammansmält med statsreligionens och bädas elementer så genomträngt hwarandra, att de knappt numera af andra än theologer ex professo kunna åtskiljas. I England, Frankrike och de Amerikanske fri-

staterne har denna kyrka sjelfständigt utbildat sig. I Sverige, Tyskland och annorstädes har den icke blifwit försinligad i någon yttre form eller framträdtt som religiös institution, men den har i stället äfwen der någongång gjort sina åsigter gällande både i dogmatiska systemer och inom de öfriga theologiska disciplinernas gebit. Ifrågawarande kyrka fallar sig sjelf den Nya, eller med ett bibliskt uttryck, som hon tillämpar på sig, Nya Jerusalem. Hon har antagit protestantismens princip och ståndpunkt, i det hon erkänner den heliga Skrift för källan till all religiös kunskap, men sin dogmatiska undervisningsmethod i förening med sin kyrkliga anordning har hon utom af Bibeln äfwen hämtat från en swensk wetenskapsman, från Emanuel Swedenborgs bibel-förklaringar och öfriga religiösa skrifter, hwilka hon på wißt sätt anser för sina symboliska böcker. Af denna anledning har hon af sina Antagonister blifwit kallad den Swedenborgska kyrkan, en benämning hwilken hon sjelf helt och hållet förkastar, emedan hon i Swedenborgs person endast ser det werktyg, som försynen utsett att uppfatta och framställa det bibliska ideal, till hwilket nya kyrkans bekännare söka närma sig. I formelt hänseende har dock denna kyrka utgått från vår landsman. Hon är således en dotter af det swenska Zion, den enda fosterländska cultus, som kunnat bereda sig ett namn i kyrkohistorien och som troligen kommer att spela en icke obetydlig rol i framtidens religiösa drama. Äfwen från denna sida sedd är hon för öf icke utan märkwärdighet. Ett land med så inskränkt kyrklig frihet som Sverige kan icke tjena till plantskola för olika religionsbekännelser, icke blifwa ett religiöst coloniland. En ny sekt har der wanligtwis icke förr hunnit göra sig bekant än den sett sig åter upplösas, emedan den lagbeswurna kyrkan, när den behagar, kan stöta dess medlemmar ifrån sig och derigenom beröfwa dem sin

medborgerliga existens. Sveriges statsreligion med sina symboliska böcker, sin academiska censur, sin tryckfrihetsförordning, korteligen: sitt andeliga veto, liknar de lummiga boskogarne i den sydligaste provins, hvilka icke gerna tåla en främmande vegetation under sina grenars skugga. Högkyrkans maktspråk har längesedan förnekat dotterkyrkans bekännare fri religionsöfning inom moderlandet. En underdånig ansökan i detta afseende frambars redan 1790 af N. Nordenskiöld till S. M. Konungen i Sverige, såsom man kan se af företalet till den förres församlingsform i nya Jerusalem, utgifwen i Köpenhamn 1790; men denna ansökan afflogs. En annan gång när Justitie-Canzleren Vilsestråle i samma affigt wände sig till Konung Gustaf III som Swenska kyrkans öfwerhufwud med underdånig anhållan att få öfwerlemna en kort framställning af nysalemitiska bekännelsen, täcktes S. M. med nådigt wälbehag mottaga den lilla skriften, men gaf icke ringaste förhoppning i sjelfwa hufwudsaken, utan yttrade endast, att den andeliga brochuren skulle bli ett artigt studium för S. Majestäts älderstegna moder, Enkedrottningen Lovisa Ulrika.

Under sådana förhållanden ansågo sig flera nysalemitiska bekännare i Sverige föranlättna att på gammalt Nordmannawis öfwergifwa fosterjorden och uppsöka sig en fristad i ett främmande land. På det fria Albions kust rönste främlingarne så mycket hellre ett gästvänligt mottagande, som Swedenborg sjelf i London, der han 1772 dog, efterlemnade mången warm wän såwäl af sin lära som af sin person. Här war det också som en nysalemitisk församling först utbildade sig, hwilken höll sin första offentliga gudstjenst den 27 Januari 1788 uti ett Kapell i Great Eastcheap. Från Themsens stränder banade sig den europeiska culturen tidigt wäg till Mississippis. Det dröjde icke heller länge, innan den nya läran följde samma stråt och utbreddes sig i Antipodernas land. I de nordamerikanska fristaterna utgör, som bekant är, religionen icke som inom gamla werldens samhällen en beståndsdel af landets politiska författning. Den andeliga makten, kyrkan, är der icke som i Europa på wist sätt en stat i staten. Främlingarne, som bosätta sig i de konfedererade republikerna, medföra dit sitt hemlands kyrkoförfattning, liksom de Trojanske flyktingarne fordom medförde sina husgudar, och inrätta sin gudstjenst oberoende af alla yttre twångslagar. Vid sidan af Romerskt-katholska, Reformerta och Evangeliskt-Lutheriska kristna, bland Presbyterianer, Episcopa-

ler, Mennoniter, Unitarier, Quäkare, Universalister och andra sekter uppgjorde Nysalemiterna redan från början af närwärande århundrade ett utkast till sin kyrkliga anordning äfwen i Washingtons fädernesland. Till Philadelphia och New-York liksom till London och Manchester, medelpunkterna för Englands och Nord-Amerikas wetenskapliga och commerciella werksamhet, samlades innan kort personer af den nya bekännelsen i så stor mängd, af den bildning, den förmögenhet och det insyftande, att de kunde uppföra egna kyrkor, inrätta egna skolor, författa en egen liturgi med der till hörande andakts- och undervisningsböcker, aflöna egna prestes och grundlägga en egen wetenskaplig literatur. Det är denna sistnämnda som wi här wisja taga i närmare ögonsigte. Och wi tro oss så mycket mindre göra våra theologiska läsare en otjenst dermed, att wi här lemna ett kort schema på några af denna literaturs äldre och nyare alster, som dessa måste äga intresse såwäl för theologer i allmänhet som i synnerhet för dem, hwilka gjort kyrkohistorien och symboliska theologien till hufwudstudium.

Till Nysalemitiska kyrkans märkligare literära produkter höra:

I) Alla af Swedenborg sjelf sedan 1745 utgifna theologiska skrifter, hwilka äro att anse som nya Kyrkans symboliska böcker *) och kunna indelas i 3:ne klasser. Till den första höra Swedenborgs exegetiska skrifter, som framställa Bibelns högre meningar, t. ex. Arcana Coelestia, London 1759—56, VIII Tomer, Apocalypsis Revelata, Amstel, 1766 m. fl., till den andra hans arbeten af dogmatiskt och moraliskt innehåll t. ex. Nova Hierosolyma et ejus doctrina coelestis, Lond. 1768, Summaria Expositio doctrinæ novæ Ecclesiæ, Amstel. 1769, Sapientia Angelica de divina providentia, Amst. 1764, Sapientia Angelica de divino amore et divina sapientia, Amstel. 1763, Vera Christiana Religio, Amstel. 1771, m. fl. och till den tredje de skrifter, i hwilka

*) Enligt Intellect. Repository and New Jerusalem Magazine London 1830 n. 2 pag. 89, bestämmer Nya Kyrkan förhållandet mellan den Heliga Skrift och Swedenborgs arbeten i följande liknelse: "The distinction between the Word of the Lord and the writings of Emanuel Swedenborg, in regard to the doctrines and internal sense, is like the distinction between an inexhaustible fountain and its stream; or the sun itself and the light, proceeding from it."

han ex visis et auditis framställer sina iakttagelser från andewerlden t. ex. *De Coelo et Inferno*, Lond. 1758, *De Telluribus in Universo*, London 1758, m. fl.

II) Swedenborgs efterlemnade manuskript, af hvilka flera redan i tryck utkommit. Dessa kunna hänföras till någon af förutnämnda trenne kläster. Till den första höra *Apocalypsis Explicata*, Lond. 1785—89, *Adversaria in Libros Veteris Testamenti Historicos Tubingæ* 1840 m. fl. till den andra *Canones, seu integra theologia N:væ E:æ*, Lond. 1840, *Doctrina de charitate e. l. & a. Doctrina de Domino e. l. & a. Coronis ad Veram Chr. Religionem*, Lond. 1780, m. fl. och till den tredje *Diarium minus Svedenborgii* Lond. & Tub. 1843 m. fl.

III) Översättningar af alla Swedenborgs förutnämnda skrifter. Sådana hafva utkommit på engelska, fransyska och tyska språken. Många bland dem hafva redan liksom originalskrifterna sett flera upplagor. Några äro beledsagade af sakliga noter och anmärkningar. Hartley, Castanier, Clowes, Noble, Vernety, Richer, Moët, Tafel, Hofaker och andra inom nya Kyrkan ryktbara författare hafva omsorgsfullt utarbetat dessa översättningar.

IV.) Journaler och mindre tidskrifter. Af dessa har nya Kyrkan redan ägt sjutton, bland hvilka vi här anmärka: 1) *The Intellectual Repository and New Jerusalem Magazine*, London, Printed and published for the General Conference of the New Church, signified by the New Jerusalem in the Revelation, London by J. S. Hodson. 2) *The New Jerusalem Missionary and Intellectual Repository*, New-York. By Samuel Woodworth. 3) *The New Jerusalem Magazine*, Boston, by A. Howard. 4) *The Precursor*, devoted to teaching, illustrating and disseminating the doctrines of the New Jerusalem Church in the Western Country, Cincinnati, Ohio. 5) *The Errand Boy: or New Church Messenger*, Chillicothe April 1739. 6) *La Nouvelle Jerusalem*, Revue religieuse et scientifique, paraissant tous les mois. St. Amand. (Cher). 7) *Magazin für wahre christliche Religion und ihre einzige Erkenntnisquelle, die h. Schrift*. Tübingen. I dessa Journaler förekomma icke sällan äfwen både original- och andra afhandlingar, som icke stå i direkt förhållande till nya Kyrkans läror utan afse religion, wetenskap och konst i allmänhet, eller deras uppenbarelser i andra former än den nya Kyrkans.

V) Dogmatiska, moraliska och apologetiska skrifter, hvilka dels närmare utveckla och försvara nya Kyrkans religiösa system, dels wisa dess förhållande till närwarande tids Catholicism, Protestantism, Philosophie m. m. Sådana äro: *The Plenary Inspiration of The Scriptures etc. with a view of the refutation of all objections to their Divinity* by S. Noble, London 1825. *Samme författares Appeal in behalf of the views of the eternal World and State and the Doctrines of faith and life etc. sec. edit.* Lond. 1838. *The Practical Nature of the Doctrines and alleged Revelations, contained in the writings of E. Swedenborg: together with the peculiar motives to christian conduct the suggest, in a Letter to the Lord Archbishop of Dublin*, by Aug. Clissold. London 1838. *On The Philosophy of a divine revelation, by means of Inspired Writings and of "God manifest in the flesh" in the person of our Lord and Saviour Jesus Christ etc.* by A. J. Le Cras, Editor of the "Jersey and Guernsey News." Lond. 1844. *Vergleichende Darstellung und Beurtheilung der Lehrgegenstände der Katholiken und Protestanten etc. Zugleich die erste Darstellung und Begründung der Unterscheidungslehren Swedenborgs von J. F. J. Tafel*, Tübingen 1835. *Den sammes Geschichte und Kritik des Scepticismus und Irrationalismus in ihrer Beziehung zu neuern Philosophie, mit besondern Rücksicht auf Hegel. Zugleich die letzten Gründe für Gott, Vernunftgesetz, Freiheit und Unsterblichkeit* Tüb. 1834. *Le Vrai Messie ou L'ancien et le nouveau Testamens par G. Oegger*, Paris 1829, oberäknadt en mängd andra både äldre och nyare arbeten.

VI) Skrifter ämnade att försvara dels Swedenborgs person, dels hans theologiska system, såsom *Letters to a Member of Parliament on the character and writings of Baron Swedenborg*, by J. Clowes, London 1799. *A vindication of the character and writings of the Hon. Em. Swedenborg etc.* by R. Hindmarsh. Manchester 1822. *Swedenborg und seine Gegner etc.* auch unter dem Titel: *Die durchgängige Göttlichkeit der Heiligen Schrift oder der tieferen Schriftsinn, die Selbstbeglaubigung des Wortes Gottes und die innere Unhaltbarkeit sowohl der bloß buchstäblichen, als der natürlichen und muthischen Schrifterklärung mit besonderer Rücksicht auf das Leben Jesu und die Streitschriften des Dr. Grauf.* *Zuleich Antwort an Dr. Steudel*, zweite, umarb. u. ver-

mehrte Ausgabe von J. F. Imm. Tafel. Tüb. 1838 m. fl.

VII) Periographiska arbeten: Index Initialis in. Opera Svedenborgii Theologica Tripartitus: I: mus verborum, nominum, rerum, II: dus dogmatum, sententiarum, III: tius Locorum Scripturæ Sacræ luculentorum, scientiæ correspondentiarum, doctrinæ coelesti studioque biblico dicatus. Amstelodami 1779. A new a. comprehensive Dictionary of correspondences, representatives, and significatives, contained in the Word of the Lord by Georg Nicholson. London 1800. A Dictionary of Correspond. represent. and significat. Bosten 1841. Essai d'un Dictionnaire de la Langue de la Nature par M. Oegger professeur de philosophie au college de Quimper. Paris 1831, m. fl.

VIII) Homiletiska skrifter, hwartill utom tryckta predikningar öfver bibliska texter äfven torde kunna hänföras den mängd af korta afhandlingar öfver dogmatiska, moraliska och andra religiösa ämnen, som utgifvas i Manchester, by the Manchester new Jerusalem church tract society och i tusentals exemplar flyga öfver Storbritannien.

IX) Liturgiska och catechetiska skrifter, jemte psalm- och bönböcker, såsom Hymnes and Spiritual Songs for the use of The Lords' New Church, by Joseph Proud, sec. edit. London 1791. The Liturgy of the new Church, third edit. Lond. 1838. The Catechism, or instruction for Children, intagen i den föregående, och på tyska utgifven af Tafel. Unterricht vom Ewigen Leben für Kinder aus dem Engl. Tüb. 1839. Geist des Gebetes des Herrn und der zehn Gebote in Morgen-und Abendgebeten auf jeden Tag d. Woche. Tüb. 1837 m. fl.

X) Årsberättelser, t. ex. Reporte of the annual Meeting of the Society for printing and publishing the writings of the Hon. Em. Svedenborg, instituted in London 1810 N:o 1—35. Report of the Missionary and Tract Society of the New Jerusalem Church, instituted in London Octob. 8 1821. N:o 1—24. Proceedings of the annual meeting of the central convention of receivers of the heavenly doctrines of the Lord's new church in the united Statis. New-York. N:o I—V.

Till dessa religiösa samsund sluter sig ett Svedenborgiskt sällskap af rent literär tendens, inrättadt 1844. Dess ändamål är I) att befördra utgifvandet af engelska, fransyska och tyska öfversättningar af alla Swe-

denborgs före 1745 utgifna vetenskapliga skrifter, II) att utarbete originalverk, som närmare utreda, förswara och använda Svedenborgs physiologiska och naturphilosophiska åsigter, III) att ombesörja utgifvandet af en fullständig biografi öfver Svedenborg, IV) att låta utgå en literär, vetenskaplig och philosophisk journal, hvars medarbetare utgöras af de talentfullaste personer inom nya kyrkan, V) att tillwägabringa "periodical scientific meetings," VI) insamla ett bibliotek och VII) inrätta en rationelt vetenskaplig skola för att från filosofiens och naturvetenskapernas ståndpunkt inverka på tiden och bringa dess åsigter i harmoni med nya kyrkans religiösa och vetenskapliga världsåskådning. Denna så kallade "Svedenborgian Association" består af en mängd ledamöter. Dess president är Dr: Spurgin och dess sekreterare Mr: James J. G. Wilkinson. Engelska öfversättningar af Svedenborgs arbeten: Regnum Animale och Principia rer. nat., utgifna på Sällskapets föranstaltande, finnas redan i Bokhandeln.

1. **Geschichte der Urwelt**, Von Dr: A. Wagner. Leipzig 1845.
2. **Was ist das Resultat der Wissenschaft in Bezug auf die Urwelt?** Von Dr: A. Tholuck. Vermischte Schriften. Hamburg 1839.

(Fortsättning.)

Lika så swårt det är att föreställa sig culturens uppkomst på grundwalen af ursprungligt barbari, lika lätt är det enligt det ofwan sagda att föreställa sig den en gång gifna culturens partiela aftagande och undergång. Sedan nemligen den under högre ledning och för ändamålet af hela jordens befolkning utvecklade folkvandningsdriften gjort sig gällande i trots af de menfliga sammanhållningsförsöken, kunde den lätt, såsom alla andra i sig sjelfwa naturenlige drifter, gå för långt. Deraf måste nödwändigt följa, att en och annan af de wandningslystna grupperna, hos hwilka rörelseelementet war uppstegradt ända till absolut upphäfwande af det konservativa, hwilket sijnämnda representerades af de i urstammens hembygd qwarstannande, med sanslös iswer störtade sig allt längre och längre utåt ifrån urhemmet, till dess de uppnådde den

beboeliga jordens yttersta gränser. Och när ändtligen öfverstigliga naturhinder tvingat dem att stanna, fortverkade ännu afföndringsdriften såsom ett hälsstarrigt bemödande att helt och hållet förblifwa isolerade och göra allt återställande af sambandet med den öfriga menniskofamiljen omösligt. Det är då icke underligt att dessa från släktets totalorganisism sig egenfönnigt affskiljande snart nog blefwo döda lemmar och förfjönko i råhet och bestialitet. Förhållandet blifwer det samma, om man antager, hwad som bewisligen gäller åtminstone om en del af desse tidigast utvandrade, att de emot sin wilja blifwit af efterföljande hoppar trängda ut på jordens bräddar, der en ogästvänlig natur blott ännu mer påskyndat deras andeliga död.

Men med den här omnämnda folkvandringensdriften står släktets differentiering i racer i det närmaste sammanhang. Ingenting är naturligare, än att dessa modificationer af släktets grundtyp utvecklade sig liktidigt med den mäktiga drift som spridde folkslagen öfwer jordens krets, efter som det war nödigt att de skilda zonerna genast erhöilo en till sin fysiska beskaffenhet efter de olika klimaterna afpassad befolkning. Man må icke föreställa sig den wid släktets första spridning utvecklade raceåtskillnaden efter analogien af de förändringar, som ännu i dag ega rum. Dessa äro icke på långt när så genomgripande. I detta afseende kan man icke instämma med Tholuck, som (S. 244) anser menniskosläktets olika racer efterhand hafwa uppkommit genom klimatets inverkan på samma sätt som likartade förändringar ännu skola af samma orsaker uppkomma. Såsom förnämsta bewisning äberopas den Engellske Biskopen Hebers yttrande om de Perser, Tatarer, Turkar och Portugiser, som inträngt i Hindostan. "Det är märkvärdigt," säger det nämnda åsynawittnet, "huru alla dessa menniskor efter några få generationer, äfwen utan all blandning med Hinduerna, antaga den djupa olivtinten nästan som Negrer, hwilket alltså tyckes tillhöra klimatet. Portugiserna gifta sig blott susemellan, eller, när de kunna så hafwa det, med Europeer, men juft dessa Portugiser hafwa efter ett 300-årigt wistande i Indien blifwit så swarta som Kaffrer." Detta bewisar dock ingenting. Färgen gör ännu ingen till Negger. Det är derföre likgiltigt, om, såsom Tholuck ytterligare anför, Portugiserna i Guinea, Kongo och Loango, äfvensom Judarne i Kochin och i Afrika hafwa fullkomligt swart färg, såsom somliga resebeskrif-

ware intyga, eller om de, enligt andras uppgift, icke hafwa det. Det wissa torde wäl wara, att deras färg närmar sig den swarta. Men hwad betyder det wäl, om den och wore alldeles swart som Negrens? Icke blifwa desse Portugiser och Judar derföre Negrer? Icke öfwergå derföre den ovala ansigtbildningen hos dessa nationer af Kaukasisk race till Negrens aflångt-smala eller Mongolernas aflångt-fyrkantiga? Icke antager den i Afrika bosatte Europeen Negrens krusiga, ulliga hår eller spetsigare ansigtswinkel eller de skelettets proportioner i afseende på händer och fötter som karakterisera Negern? Så länge det icke är bewisadt, att andra och wäsentligare förändringar än färgens under seklernas lopp frambringas genom klimatets inslytelse, så länge är det icke heller bewisadt, att anlaget till racebildning ännu är förhanden. Detta anlag har en gång för alla uttömt sig, och det strax i begynnelsen, för att aldrig mer återkomma. Man kan derföre icke lägga någon wigt på den omnämnde Hebers utfago: "Om hettan förmår frambringa en skilljaktighet (neml. färgens), så måste wäl andra egenheter i klimatet framalsfra ännu andra förändringar, och låter man sådana werka i 3-4 tusen år, så äro gränserna af deras werksamhet mycket swära att bestämma." Men i så lång tid ungefär har klimatet inverkat på Hinduerna, som höra till den kaukasiska racen, utan att de derföre förlorat den kaukasiska typens egendomlighet eller antagit den æthiopiskas annorlunda än till den swartaktiga färgen i likhet med de i Hindostan boende Portugiser, Perser etc. Den Heberska bewisningen kan således på goda stäl upphäfwas genom följande motbewisning: Har klimatet i Indien icke på 3-4000 år kunnat frambringa större förändringar hos Hinduerna än dem det ännu åstadkommer hos inslyttade Portugiser och Perser på 3-400 år, ja till och med på 3-4 decenniier eller ännu mindre; så är det icke heller troligt, att en koloni Europeer, bosatt i sjelfwa det hetaste Afrika, skulle, såwida den bibehölle sig oblandad, efter tiotusen år wara förwandlad till Negrer annorlunda än på sin höjd till färgen. De menniskoafbildningar, som förekomma på de äldsta Egyptiska monümenter, hwilkas ålder uppgår till inemot 4000 år, äro fullkomligt lika med de nuwarande Kopter och Abyssinier, så widt desse äro oblandade, och wi hafwa således häruti ett autentiskt bewis derför, att menniskosläktet, så långt historiens minne räcker, icke undergått någon förändring i den fysiska organisationen. Racebildningen måste så-

ledes hafwa varit afslutad före den historiska tiden, och rätta förhållandet dermed är utom allt twifvel detta, att det i sjelfwa urstammen præformerade anlaget till racebildning strax wid släktets första spridning till de olika werldsdelarne framträdte i de constanta varieteter, hvilka ännu i hufwudsaken bibehålla samma geographiska fördelning, som wid det första besittningstagandet. Af denna fördelning må wi hufwudsakligen efter Wagner meddela en kort öfversigt.

De constanta varieteterna eller racerna af menniskoslägtet utgöra 3 hufwudracers, den **kaufasiska**, **mongoliska** och **æthiopiska**, samt 2 öfvergångsracer, den **amerikanska** och **australiska**, af hvilka den förre sluter sig närmast till den mongoliska, och den sednare till den æthiopiska hufwudracen. 1) Den **kaufasiska** racen, grundstammen för hela menniskoslägtet, den ursprungliga culturens wårdarinna, bestämmd att med upplysningens fackla gå i spetsen för nationerna och genom christendomens utbredning öfver jordkretsen andeligt förena det lekamligt åtskilda, bär i sjelfwa den yttre gestalten prägeln af sin utmärkta bestämmeelse. Hufwudets form bildar en skön oval både i horisontel och i vertical riktning. Pannan hög och rak uppstigande. Ögonen wågrätta och stora, näsan smal och framstående, munnen liten med smala läppar, hakan rundad. Hufwudskålen skönt hwälsd. Ansigtswinkeln närmar sig den räta, 80° och deröfver; på grekiska statyer, som föreställa skönhetsidealet, är den stegrad till fullt rät eller 90° . Hufwudhåren släta, lena, öfvergå i flera nuancer från det blonda till det swarta. Hudens färg efter regeln hwit, men drager sig småningom på gränserna mot de andra hufwudracerna till olivbrunt och swart. I kroppsbildningen råder en fullständig delarnes harmoni, så att ingen af dem har en störande öfverwigt öfver den andra. Förmågan att rodna finnes nästan endast hos denna race. Den står i fysiskt hänseende midt emellan de båda ytterligheterna, den mongoliska och æthiopiska racen, hwadana också öfvergångar till dessa varieteter med lätthet utveckla sig ur henne och hon är följaktligen att anse som stamformen, af hvilken de andra uppkommit genom afwikelse från grundtypen. Såsom i fysiskt, så är hon äfwen i localt hänseende ställd emellan de båda extremerna, hvilka utskjuta på ömse sidor om henne liksom twenne hufwudgrenar från sin stam, medan de sjelfwe stäcka isfrån sig hwar sin sidogren, den amerikanska och australiska. Den kaufasiska racen inta-

ger ungefär den af Greker och Romare kända werlden. Från **Kaufasus**, denna sannskyldiga *vagina gentium* och *spina mundi*, utsträcker den sig på ömse sidor om Medelhafwet i en ofantlig våge, hwars ändrar möta hwarandra wid *Herculesstoder*. Des territorium utgöres nemligen af hela Europa (med undantag af polarregionen), westra Asien och norra Afrika. Belurbergen, Hinduosch, Himalaja och mynningen af Ganges och Burremputer bita des westliga gräns mot den mongoliska racen, och mot den æthiopiska racen utgör Atlasbergens södra sluttning eller rättare Saharaöknen des sydgräns, hwilken i östra delen af Afrika drager sig ända bort till Nilens östliga källgebit. Desutom skuter den öfver detta sitt egentliga sammanhängande gebit å ena sidan åt nordöstliga Asien, öfver spridda trakter af denna stora rymd, till des den oförmärkt förlorar sig i den mongoliska racen, å andra sidan i söder från Indien öfver Indiska och Stilla oceanernas widt utbredda öflockar på en rymd af 200 längdgrader. Den kaufasiska racen innefattar i lingvistiskt hänseende 6 stora folk- och språkstammar, den indoeuropeiska, den semitiska, Gallass, de nordafrikanska urfolkens, den finsk-tatariska, den malayiskt-polynesiska. a) Den **indo-europeiska** folk- och språkstammen sträcker sig från södra spetsen af framre Indien ända till Island. Den utgör sjelfwa hufwudstammen af den kaufasiska racen, hwars kännetecken äro hos densamma fullkomligast utpräglade. Hit höra följande folk: de **germaniska**, **celtiska**, **grekiska**, **italiska**, **slawiska**, **armeniska**, **persiska**, **westra indiska** samt en del af de i och omkring Kaufasus boende folkens. Man kallat denna stam wanligen den **indo-germaniska**, hwilket är orätt, då äfwen Slaverne höra dit. Alla dessa nu så widt utbredda folk (Zaphetider) hafwa fordom utgjort en enda släkt med ett och samma språk, hwars äldsta qwarleswor äro det fornbactriska Zendspråket och des botterspråk, det Indiska Sanskrit, till hvilka alla de mångfaldiga idiomerna, i hvilka denna språkstam splittrat sig, med lätthet låta sig återföra. b) Den **semitiska** folk- och språkstammen utgår från midten af det långa bälte, som intages af den indo-europeiska stammen, och det på des westra sida, hwarifrån den utbreder sig i westlig riktning ända till Atlantiska oceanen och i sydlig ända till de Alper, som innesluta Nilens källor. Hit höra **Judar**, **Syrier**, **Araber** och **Abysfinier**. Språket, från de äldsta tider wäsentligen oförändradt, sönderfaller i 4 högst närsläktade dialekter: den **arameiska**, (östra ara-

meiska eller chaldeiska, westra arameiska eller syriska; de gamla Assyriens och Babyloniers språk räknas äfwen hit) den **hebreiska** (wäsentligen samma dialekt som pheniciskan och puniskan), den **arabiska**, den **abyssiniska** eller **æthiopiska**. Hwar och en som begagnat den nyaste editionen af Gesenii hebreiska och chaldeiska lexikon, kan icke ett ögonblick twisla att ju icke de semitiska och indo-europeiska språkstammarna hafwa sin rot i ett gemensamt urspråk. — c) **Gallas**, med hwilka **Danakil** och **Somali** höra till samma folkgrupp, inbröto i Abyssinien på des sydliga gränser wid medlet af 16:de århundradet. De äro ett skönare och kraftigare folk än de närwarande med negerblod uppblandade Abyssinierna, med hwilka de för öfrigt äro nära beslägtade. Enligt uppgift af de evangeliska missionärerna Krapf och Isenberg, hwilka wi hafwa att tacka för en tillförlitligare kännedom af detta märkvärda ätta kaukasiska folk, är deras språk af samma härkomst med det som talas af stammarna Danakil och Somali, och innehåller i en ganska märkbar grad icke blott semitiska utan äfwen japhetidiska elementer. Anledningen till deras utvandring, äfvensom deras förra boningsplatser äro ännu obekanta. Sjelfwe uppgifwa de sig härstamma från trenne systrar från Jerusalem, och förwänta att en gång tåga åt öster och norr, för att eröfra sina Judiska förfäders arf. Genom ett öppet ärligt wäsen och genom ihärdig slit utmärka de sig fördelaktigt framför alla kända stammar i det östliga Afrika. Både i deras språk och i deras religiösa traditioner finnas häntydingar på en för alla folk gemensam utgångspunkt. d) **De nordafrikanska urfolken**. Hit höra **Kopter**, **Nubier**, **Berber**. Kopterna äro de ätta afkomlingarne af de gamla Egyptier. Deras språk, sedan år 1673 utträngdt af det arabiska, är wäsentligen desamma som talades i Egypten på Josephs tid. Med Egyptierna stå de i forntiden så högt prisade och äfwen i bibeln (Es. 18) med utmärkt beröm omtalade **Æthiopier** eller **Kuscheerna** i nära förbindelse. De woro enligt Diodorus (3,3) Egyptiernas stamfolk, hwilket också bewisas af likheten mellan byggnadsmonumenterna i Nubien och Egypten. Sjelfwe härstammade de från sydliga Arabien, der wid urfolkvandringens början chamitiska Kuscher och semitiska Joftanider bodde bredwid och ibland hwarandra, så att man i den Mosaiska folktabellen finner de bekanta Sabeerna både bland Chams och Sems ätt, och detta förhållande fortfor ännu efter öfverslytningen till Nillandet utan att de olika språkidiomerna med

hwarandra sammansmälte. Det språk som talades i det Afrikanska Æthiopien ännu på Drottning Kandates tid (Ap. G. 8) och på hwilket de abyssiniska kristnas kyrkobibel, den i 4:de seklet uppfomna æthiopiska bibelversionen, är författad, hör till den semitiska språkstammen och har intet gemensamt med det gamla æthiopiskt-egyptiska och det mauritaniska tungomålet. Högst sannolikt äro de ätta Abyssinierna (i Habesch eller öfra Nubien) afkomlingar af Joftaniderna i Jemen. Men Nubierna (i nedra Nubien närmast Egypten) och Egyptierna samt Nordafrikas urfolk Mauritanierne eller Berberne höra till de chamitiska æthiopierne af kaukasisk race, ur hwilkas sköte de chamitiska æthiopierne af den i nyare mening så kallade æthiopiska racen eller negerfolken utgått såsom en artförändring, hwilken just här i det swarta och af solen brända landet (**Chemi**, i sabibiska dialekten **Chéme**, på den Rosettiska inskriften **Chmé**, är Egyptens inhemska namn, som i sig förenar bemärkelserna af nigredo och calor) hade sin naturliga utvecklingspunkt. Efter gamla ægyptiska målningar och sculpturer åtskiljer Blumenbach 3 fornægyptiska nationalphysiognomier, den **æthiopiska** typen (d. w. s. negertypen), den **indiska** (d. w. s. den kaukasiskt-æthiopiska, den herrskande castens physiognomi) samt den **berberiska** (äfwen denna kaukasisk liksom den förra). Herodotus beskriver Egyptierna såsom "ullhåriga, svarthyade, med framskjutande läppar" (*οὐλότριχες, μελάγροες, πρόχειλοι*), alldeles som om de woro fullkomliga Negrer. Rätta meningen är, att de till sin yttre habitus hade tycke af negrer, liksom ännu Kopterna i öfwerensstämmelse med de gamla sculpturerna. Men verkliga negrer woro de icke. Ty alla de anträffade cranierna af ægyptiska mumier utwisa kaukasisk race, och bland mer än 50 sådana, hwilka Cuvier undersökte, fann han intet enda med negerns karakter. Håret på mumierna är aldrig ulligt, men wäl stundom lockigt eller krusigt. Färgen på de nuwarande Kopterna liknar icke heller Negrens, utan Mulattens. Emedertid ser man härutaf, hwarest man bör söka rätta utgångspunkten för negerbildningen, och det kan wäl hända att sedan de egentliga negerfolkens grundstam sjelfwilligt eller twungen dragit sig in i det inre Afrika, en återstod deraf någon längre tid fortleswat såsom underkufwad bredwid den herrskande moderstammen, som bibehållit sin kaukasiska typ, till des den ändtligen uppgick i denna och förswann. Ännu bör anmärkas den hos gamla författare förekommande sam-

manställningen af Indien, Ethiopier och Egyptier, samt den öfverräffande lifheten i seder och bruk mellan Indiern och Ethiopio-Egyptierna jemte en lifa så stor olifhet i språken. Gesenii och nyare historiefkrifwares mening, att Indiern skulle hafwa öfverfört culturen till Egypten, kan lifa så litet historiskt rättfärdigas, som det omvända förhållandet. Den rigtiga förklaringen är af Pritchard med öfvertygande grunder framställd, att nemligen Egyptier och Indien leda sin härkomst från en gemensam hufvudstam, från hvilken de, ännu före språkföndringen, hemtat den lifa grundwalen för sina religiösa och samhällsinrättningar, hvilka hwardera folket sedermera widare utbildade efter sin nationella egenhet.

(Fortsättes.)

Notiser:

Fynd af märkliga handlingar rörande uppresningen i Christianstad 1772. Det är bekant att för några år sedan Hr Öfversten och Riddaren N. Toll till Universitets-Biblioteket skänkte sin farbroders Fältmarskalken m. m. S. E. Grefve J. E. Tolls efterlemnade papper och handlingar. Dessa innehålla en stor mängd intressanta dokumenter rörande de flesta af de många wigtiga wärf, i hvilka bemälda S. E. blifwit använd och en ganska betydlig samling bref från alla den tidens märkwärdiga män, med hvilka S. E. antingen ex officio eller af enskild relation korresponderade, äfwen som talrika såwäl egenhändiga som dikterade koncepter till S. E:s egna skrifwelse; men märkwärdigt nog saknades derstädes, med andantag af den af S. E. sjelf författade och egenhändigt skrifna märkwärdiga "berättelse rörande 1772 års revolution"*) , alla andra originala bref och handlingar rörande uppresningen i Christianstad nämnda är, hvilken dock war det första stora, och tillika farligaste, steget på den bana, som sedan ledde S. E. till lysande utmärkelser och rikets högsta wärdigheter. Genom gåfwa af Hr Mag. Docens Liljeborg har denna lucka i dessa dagar blifwit till en del kompletterad medelst åtfylliga dokumenter af högt intressant beskaffenhet, hvilka på obekant sätt bortkommit från S. E:s storbhus och nu händelsewis påträffats efter att flera gånger hafwa ombytt ägare. De utgöras: 1) Af Gustaf 3 under d. 12 Mars 1772 utfärdad permission för "Öfwer-Jägmästaren i Christianstads Län, Abel och Wälbördig Johan Christophers Toll, till en utrikes resa för sina

*) Denna är originalet till den affkrift, efter hvilken utdrag blifwit meddeladt i DelaGardiska Arkiwets 14:de del. Desamma utgör 98 ark in folio och förtjenade att in extenso blifwa intaget i någon samling af historiska handlingar, som från trycket utgifwas; skada blott att den ej går längre än till d. 13 Aug. (den slutar med samma punkt som den i DelaGard. Arkivet begagnade affskrifte n.

enskilda angelägenheters bewakande;" 2) Tolls egenhändiga promemoria för gången af des företag efter ankomsten till Skåne; 3) Tolls egenhändiga koncepter till 2:ne hemliga rapporter till Konungen om ställningar och förhållanden i Skåne och Carlskrona; 4) Konungens egenhändiga swar härpå, utan underskrift och med Tolls titulerande för "min goda Herr Justitiecansler" (tydligt gjordt, med allusion på begynnelsebokstäfverna i Tolls båda förnamn, för att blanda bort korian i fall brefwet komme under obehöriga ögon); 5) Hemligt egenhändigt bref, från Hertig Carl, dat. Stockh. d. 27 Juli 1772, deri han underrättar Toll om sin förestående ankomst till Skåne och meddelar sitt blifwande förhållningsfätt *); 6) Tolls egenhändigt koncept till bref till Hertig Carl, innehållande erinringar om åtfylliga nödwändiga åtgärder wid marschen mot Christianstad; 7) Hemligt egenhändigt skrifwelse från Hertig Carl, då wilstande i Landskrona, utan datum och underskrift; 8) Tolls egenhändiga promemoria för Fortifikations-Öfjantanten Nordgren (sedermera adlad med namnet Ehrenpalm), som skulle läsa sig hafwa med plats undkommit från Christianstad och öfverbragte Hertig Carl första underrättelsen om uppresningen derstädes; 9) Hertig Carls rapport till Konungen om frigskonsejen i Landskrona d. 14 Aug. med anledning af den genom Öfjantant Nordgren erhållna wigtiga underrättelse; 10) Garnisonens i Christianstad deklaration, manifest och postulater; 11) Hertig Carls egenhändiga uppfordran till Christianstads fästning, att kapitulera, dat. Öfjö höggwarter d. 23 Aug.; 12) Konceptet till kapitulationen. Tillika några andra papper rörande samma händelser.

Derjemte förekomma några handlingar widkommande det uppdrag Toll fram på hösten sagda är hade att i Norrige inhenta underrättelser om sinnesstämmningen derstädes.

Gifwaren af alla dessa handlingar förmodar att flera dylika finnas qwar på samma ställe der de förra blifwit anrättade, och har lofwat att i så fall ställa om, att äfwen de blifwa Universitets-Bibliotekets tillhörighet. (L. W.)

Profesor Dr Wachsmuth i Leipzig, med hänseende till sin "Geschichte Frankreichs im Revolutions-Zeitaler" förut utnämnd till Riddare af Heberslegionen, har nu, efter detta werks fulländande, af Konung Ludwig Filip erhållit en stor och massig guldbedals med Konungens bröstbild och instriften: "Donné par le Roi à Mr. W. Wachsmuth."

Det Solbergiska samfundet i Köpenhamn hade generalförsamling sijnl. 19 Maj och man kan nu wänta att samfundets föremål hädanefter oförreuter blifwer främjadt, sedan orsakerna till det hitills förekomna långa dröjsmaler blifwit häfnade. 2:dra delen af samfundets upplaga af Solbergs werk utkommer till hösten. Medlemmarnes antal är för närwarande 1829, af hvilka 758 i Köpenhamn, 837 i det öfriga Danmark, 227 i Norrige och 7 i det öfriga utlandet.

*) Någon affkrift af detta bref har Hr Prof. Geijer wid utgifwandet af Gustavianiska papperen haft att tillgå. Uttrykt derur citeras i 1:sta Delen p. 296.

N:r 20 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 14 Juni.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

